

Marx és az ? igaza

2011 augusztus 23. Flag

Szöveg méret

90
Mentés

- 0

Értékelés kiválasztása Még nincs értékelve

Mérték

Az interneten már régóta terjed egy Marx-idézet: „A t?kések a munkásosztályt egyre több és több drága áru, épület és technika megvásárlására fogják buzdítani. Ezzel együtt arra ösztönözve ?ket, hogy egyre több drága hitelt vegyenek fel mindaddig, amíg a hitelek visszafizethetetlenekké válnak.{...}"

"{...}*A bed?lt hitelek cs?dbe juttatják a bankokat, amelyek emiatt államosítva lesznek, és mindez végeredményben a kommunizmus megszületéséhez vezet."*

Marx e sorokat 144 évvel ezel?tt vetette papírra, de napjaink globális örvényléseit figyelve gyanúsan „aktuálisan" hangzanak. Valószín?leg ezekre az eszmefuttatásokra is építhette Nouriel Roubini közgazdász szupersztár azt a minapi megjegyzését, mely szerint Marx had it right – Marxnak igaza volt. Az ügy pikantériája, hogy ez a Murdoch-birodalom legtekintélyesebb orgánumában, a Wall Street Journalban jelent meg. Márpedig e lap szellemisége aligha kapcsolható Marx életm?véhez. Mivel a dolog elég képtelenül hangzik, ráadásul mi itt, Európa keleti felén Marx igazságával kapcsolatban sok-sok gyanús dolgot tapasztaltunk, ezért érdemes átgondolni Roubini okfejtését és a fenti Marx-idézet mélyebb tartalmait.

A 2008-as válság pontos megjóslásával elképeszt? karriert befutó amerikai közgazdász azt mondja: a kapitalizmus lényege a t?ketulajdonosoknak az a permanens törekvése, hogy a munkaer?-tulajdonosok rovására növeljék az összes jövedelemb?l való részesedésüket. Ez önpusztító következményekkel jár, mert ez egy nulla végösszeg? játszma, tehát a munkaer?-tulajdonosok az így csökken? jövedelmükb?l csökken? keresletet támasztanak, ergo a megtermelt áru jó része eladhatatlanná, a bennük lév? profit realizálhatatlanná válik. „Azt hittük, a piaci automatizmusok képesek mindezt megakadályozni, de tévedtünk – mondja Roubini. – Az ember esend?, ezért igyekszik minden lehetséges költségét másokra hárítani. Ez lehet maga a természet is, illetve egy másik ember vagy embercsoport." A kapitalizmus lételméleti talapzata kétségtelenül valóban erre épül. Figyelemre méltó, hogy a modern közgazdaságtan atyjának számító Adam Smith életm?vét meglehet?sen szelektíven kezeli a ma

uralkodó neoliberális ideológia. Állandóan Smith láthatatlan kéz nev? metaforájára hivatkozik, vagyis azt állítja, hogy a piac abszolút önszabályozó, ezért az állam szabályozóként való megjelenése csak bajt okoz. Azt azonban szinte soha nem idézi, hogy Adam Smith ennél is nagyobb jelent?séget tulajdonított a fair playnek: a szabadpiaci kapitalizmus csak akkor m?ködik, ha mindenki becsületes, vagyis nem törekszik arra, hogy az ?t terhel? költségeket másokra hárítsa. Ám Roubini korunk kapitalizmusáról éppen azt állítja, hogy dönt?en pont erre az erkölcstelen áthárításra épül. Amikor a dinasztiaalapító Henry Ford megmutatta szakszervezeti vezet?inek az els? autókat gyártó robotokat, kajánul odavetette nekik: „Na, ezeknek próbáljanak meg sztrájkot szervezni!” Ám a szakszervezetisek sem maradtak adósak a válasszal: „Maga meg ezeknek próbáljon meg autót eladni!”

Az egyes t?késnek látnia kellene: ha a profit növelése érdekében kevesebb bért fizet, akkor ezzel az összkeresletet csökkenti, vagyis önmagát is megkárosítja, hiszen nem lesz, aki megvegye áruit. Ráadásul ezzel a munkaer? ön-újratermelési feltételeit is rontja, ami szintén a profitkilátásokat gyengíti: a kisebb munkajövedelem miatt nemcsak a jelen, hanem a jöv? munkaer?-generációja is silányabb lesz, pedig az emberi lét fennmaradásának egyik dönt? feltétele éppen az, hogy erkölcsileg közünk legyen ahhoz a jöv?höz is, amelyben mi már biztosan nem leszünk.

Ha a fenti összefüggések egy viszonylag kisméret? és zárt gazdasági térbe ágyazódnak, akkor rövid id?n belül a dolgok kegyetlen logikája mindenképpen utat tör magának, és a munkavállalói jövedelmek alacsonyra szorított szintje olyan vészesen csökkenti a fogyasztást, hogy ennek mély válság, összeomlás lesz a vége, ami aztán újra felhajtja a béreket. Az elmúlt fél évszázad globális szuperkapitalizmusa azonban az egész világot összenyitotta, és egyetlen, számára teljesen szabadon átjárható planetáris piactérré tette. Ezért aztán látszólag nyugodtan csökkentheti munkavállalóinak bérét, legfeljebb a világ más részeiben keres magának fogyasztókat, hogy profitját realizálja. Ám ez is csak átmeneti megoldás: egy id? után a globális kereslethiány a felszínre tör, és több nagyságrenddel súlyosabb, mélyebb, mindenre kiterjed? szupervválságokat okoz. Ráadásul mindez valóban m?ködésbe hozza azokat a mechanizmusokat, amelyre már Marx is utalt, vagyis: korlátlan hitelnyújtással próbálnak mesterséges keresletet teremteni.

De ha a munkaer?-tulajdonosok eleve nem rendelkeznek a kell? jövedelemfedezettel, akkor ett?l csak még veszélyesebb helyzetbe kerülnek, mert így a növekv? kamatterheket is fedezniük kellene, ami logikai képtelenség. És aztán a slusszpoén: a törlesztési nehézségeikb?l adódó kockázati prémium terheit is vállalniuk kellene. Ezzel a kör bezárul. Marxnak azonban mégsem volt igaza, mert mindebb?l nem kommunizmus lesz, hanem még annál is pusztítóbb káosz.
Bogár László, magyarhirlap.hu

Ajánló